

Α΄ Λυκείου ΕΠΑΛ**Ενότητα 1^η: Βιώματα, εμπειρίες, ενδιαφέροντα των εφήβων**

Στοιχεία Θεωρίας που θα συναντήσουμε μελετώντας τη θεματική αυτή ενότητα:

1. Δομή παραγράφου
2. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου
3. Θεωρία περιγραφής
4. Περίληψη κειμένου
5. Λεξιλόγιο: Σύνθεση, παραγωγή λέξεων

Σαπφώ: «Ο Έρωτας»

Α. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Πώς προσδιορίζεται ο χρόνος στο ποίημα;

Απάντηση:

Στο ποίημα χρησιμοποιούνται ρήματα σε χρόνο αόριστο (πέρασε, πάει, βασιλέψανε, άρπαξε, τράνταξε), για να δηλώσουν το παρελθόν και ρήματα σε χρόνο ενεστώτα (κοντεύουν, κείτομαι, μοιράζει, πλάθει, χυμάει), για να παρουσιάσουν το παρόν. Επομένως, ο χρόνος κινείται σε δύο επίπεδα: το παρελθόν και το παρόν.

Παράλληλα, το παρόν παρουσιάζεται μέσα από μια έντεχνη αντίθεση του ποιητικού υποκειμένου και της φύσης. Για τη Σαπφώ το **τώρα** είναι κάτι ατέρμονο και βασανιστικό, καθώς βιώνει την αδράνεια και τη στατικότητα, που δεν την κάνουν να νιώθει παραγωγική και δημιουργική «κείτομαι δω μονάχη κι έρημη». Από την άλλη πλευρά, η φύση βρίσκεται σε μια διαρκή κίνηση, δεν υπάρχει εφησυχασμός, όλα εναλλάσσονται και προχωρούν «μεσάνυχτα κοντεύουν· πάει το φεγγάρι πάει κι η Πούλια βασιλέψανε». Αυτή η αντίθεση ανάμεσα στη Σαπφώ και τη φύση, αισθητικά, τονίζει τη μοναξιά και την εσωτερική θλίψη που νιώθει η ποιήτρια.

Ερώτηση 2: Ποια είναι τα συναισθήματα της Σαπφώς και από τι προέρχονται;

Απάντηση:

Η Σαπφώ δεν αναλύει την ψυχική της κατάσταση αλλά δημιουργώντας εικόνες και περιγράφοντας τις εναλλαγές που παρατηρεί στη φύση γύρω της, μεταφέρει σε δεύτερο επίπεδο τον δικό της ψυχικό κόσμο στους αναγνώστες. Αυτό αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της λυρικής ποίησης, την οποία αντιπροσωπεύει.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Έτσι, διαβάζοντας για την αλλαγή του ουρανού «μεσάνυχτα κοντεύουν· πάει το φεγγάρι πάει κι η Πούλια βασιλέψανε» και την απουσία των ουράνιων σωμάτων από αυτόν, την παραλληλίζει με τη δική της προσωπική απώλεια που υπομένει βασανιστικά. Όπως τα ουράνια σώματα εγκατέλειψαν τον ουρανό, έτσι κι εκείνη είναι καταδικασμένη να βιώνει την απώλεια του έρωτά της.

Επομένως, τα κυρίαρχα συναισθήματα της Σαπφώς είναι θλίψη, μοναξιά, εγκατάλειψη, απόγνωση και βαθιά εσωτερική αναστάτωση, καθώς η καθημερινότητά της είναι άχρωμη, στάσιμη, χωρίς ελπίδα, χωρίς κάτι να περιμένει. Αιτία των βασάνων της είναι ο Έρωτας «που βάσανα μοιράζει» και «αρπάζει» και «τραντάζει», όπως ο αγέρας «χυμάει» στα βουνά και τα δέντρα. Ο Έρωτας, λοιπόν, αίσθημα δυνατό, παρομοιάζεται με το στοιχείο της φύσης, τον άνεμο, που όπως εκείνο δεν μπορεί να δαμαστεί και να ελεγχθεί, έτσι και ο Έρωτας απρόσκλητος χυμάει και τραντάζει την ψυχή της Σαπφώς. Η Σαπφώ στέκεται και υπομένει τη «μανία» αυτή του ανέμου, όπως τα βουνά και τα δέντρα.

B. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Ερώτηση 1: Να βρεις στο αρχαίο κείμενο τις λέξεις που είναι ίδιες και στη Νεοελληνική γλώσσα και αυτές που είναι κάπως διαφορετικές, αλλά μπορείς να τις αναγνωρίσεις.

Απάντηση:

A) Αρχαίες λέξεις που είναι ίδιες στη Νεοελληνική γλώσσα: «νύκτες, έρχεται, ώρα, έγω, έτίναξε, άνεμος, όρος»

B) Αρχαίες λέξεις που διαφέρουν, ωστόσο αναγνωρίζονται εύκολα:

«σελάννα» > σελήνη, «μόνα» > μόνος, «μυθοπλόκος» > πλάθει μύθους, «Έρος» > έρωτας, «φρένας» > ο νους, η ψυχή (στα νέα ελληνικά λέμε: Έχω σώας τα φρένας, εννοώντας ότι είμαστε ψυχικά υγιείς), «δρῦσιν» > η δρυς, η βελανιδιά.

Ερώτηση 2: Να παρατηρήσεις την έκταση των δύο κειμένων, στην αρχαία και τη Νεοελληνική γλώσσα. Το κείμενο στη Νεοελληνική μορφή του έχει μεγαλύτερη έκταση. Γιατί; Να στηρίξεις την απάντησή σου προσέχοντας ιδιαίτερα την απόδοση των λέξεων «μυθοπλόκος» και «άλγεσίδωρος».

Απάντηση:

Υπάρχει διαφορά στην έκταση του αρχαίου και νεοελληνικού κειμένου. Το αρχαίο κείμενο είναι πιο σύντομο, ενώ το νεοελληνικό είναι αρκετά εκτενές. Αυτό οφείλεται στη βασική διαφορά του αρχαίου λόγου από τον νεοελληνικό που είναι η **συνθετικότητά** του. Με τον αρχαίο λόγο μπορούμε να πούμε πολλά με λίγες λέξεις. Ο νεοελληνικός λόγος, αντιθέτως, είναι πιο αναλυτικός. Επίσης, ένα άλλο γνώρισμα του

Απλά και κατανοητά η γνώση!

αρχαίου λόγου είναι πως είναι υποταγμένος κυρίως λόγος, δηλαδή, εμφανίζονται πολύ συχνά δευτερεύουσες προτάσεις.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι λέξεις «μυθοπλόκος» και «άλγεσίδωρος». Τα δύο αυτά επίθετα στα νέα ελληνικά δεν μπορούν να αποδοθούν με μια λέξη, επειδή πολλοί αρχαίοι γραμματικοί τύποι, όπως δυϊκός αριθμός, ευκτική, και συντακτικοί τύποι, για παράδειγμα τα είδη δοτικής, τα είδη απαρεμφάτου, αλλά και άλλες λέξεις εκλείπουν. Έτσι, ο μόνος τρόπος να αποδοθούν είναι με δευτερεύουσες προτάσεις. «Μυθοπλόκος» είναι εκείνος που πλέκει, που φτιάχνει μύθους, ενώ το επίθετο «άλγεσίδωρος» προέρχεται από τις λέξεις ἄλγος που σημαίνει πόνος και δῶρον και σημαίνει εκείνον που μοιράζει βάσανα.

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι ο αρχαίος ελληνικός λόγος είναι πιο πλούσιος και σύνθετος, ενώ ο νεοελληνικός πιο απλός και αναλυτικός.

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Ερώτηση 1: «Ο έρωτας που βάσανα μοιράζει», «Ο έρωτας που παραμύθια πλάθει»: Σε δύο παραγράφους, μία για την κάθε φράση, να αιτιολογήσεις τη σημασία των παραπάνω φράσεων και μετά σε μία άλλη παράγραφο να γράψεις τους δικούς σου χαρακτηρισμούς για τον έρωτα.

Απάντηση:

Οι δύο αυτοί στίχοι παρουσιάζουν τις δύο, αντίθετες μεταξύ τους, πλευρές του έρωτα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο έρωτας προσωποποιείται, γι' αυτό και γράφεται με κεφαλαίο γράμμα. Παρουσιάζεται να συμπεριφέρεται σαν άνθρωπος που έρχεται σε επαφή με άλλα πρόσωπα και από την κοινωνική αυτή συναναστροφή μοιράζει βάσανα και πλάθει παραμύθια, δίνει υποσχέσεις. Οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να δεχτούν τα δώρα (βάσανα) του έρωτα («άλγεσίδωρος») που είναι ο πόνος, η μοναξιά, ο χωρισμός, η βίωση του ανεκπλήρωτου. Όλα αυτά "μαυρίζουν" τη ζωή των ανθρώπων και μοιραία ωθούνται στην απομόνωση. Από την άλλη πλευρά, ο έρωτας πλάθει παραμύθια, που οι άνθρωποι τα έχουν ανάγκη στη ζωή τους για να ελπίζουν, να νιώθουν γεμάτοι, να αισθάνονται μέσα τους μια λύτρωση, μια κάθαρση. Χωρίς μυθοποίηση, όνειρα και ψευδαισθήσεις η ζωή τους θα ήταν μονότονη. Για τον λόγο αυτό, οι ερωτευμένοι εξιδανικεύουν τους συντρόφους τους, τους εξυψώνουν και τους θαυμάζουν.

Ο έρωτας είναι ένα από τα πιο δυνατά συναισθήματα που μπορεί να νιώσει ο άνθρωπος. Πολύ συχνά του αποδίδουμε επίθετα που θα χαρακτήριζαν έναν άνθρωπο, γιατί στο μυαλό μας έρχεται ο φτερωτός θεός Έρωτας που με τα βέλη του "χτυπά" τους ανθρώπους και τους "σημαδεύει", τους "δεσμεύει" να νιώσουν κάτι υπερβατικό. Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τον έρωτα ως συναρπαστικό, παντοδύναμο, ανατρεπτικό, ελπιδοφόρο ή ταξιδευτή, καθώς ανοίγει νέους ορίζοντες και περιπέτειες στη ζωή του ανθρώπου και τη γεμίζει με πηγαία χαρά, δύναμη και αισιοδοξία. Από την

Απλά και κατανοητά η γνώση!

άλλη πλευρά, όμως, θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε πλανευτή, εκδικητικό, ακαταμάχητο, δαιμόνιο, γιατί κάποιες φορές μένει ανεκπλήρωτος και ταλαιπωρεί και βασανίζει τους ερωτευμένους. Τους αιχμαλωτίζει στη δυστυχία και τη στενοχώρια, τους οδηγεί σε δρόμους αδιέξοδους, τους δημιουργεί ατελέσφορα προβλήματα (προβλήματα χωρίς λύση) και τους κάνει παράφρονες. Αβουλα, λοιπόν, βυθίζονται σε κάτι που αδυνατούν να νικήσουν, να ελέγξουν και να ξεπεράσουν. Κλείνοντας, θα λέγαμε πως ο έρωτας είναι το πιο φλογερό και γεμάτο συναίσθημα που βιώνει ο άνθρωπος. Είναι ένα ανεξήγητο και άλογο βίωμα που δε βασίζεται στην παρατήρηση ή στη λογική αιτιότητα των πραγμάτων αλλά μπορεί να πάρει άπειρες μορφές, όσο διαφορετικοί είναι και οι ψυχισμοί των ανθρώπων.

Ερώτηση 2: Αφού διαβάσεις προσεκτικά τους ορισμούς που δίνονται για τον έρωτα και τη φιλία στο λεύκωμα, να δώσεις τις δικές σου απαντήσεις στα ερωτήματα «Τι εστί έρωας; Τι εστί φιλία;». Να υποθέσεις ότι γράφεις τις απαντήσεις σου σε ένα λεύκωμα που κυκλοφορεί στην τάξη σου.

Απάντηση:

«Έρωτας είναι μια κινητήριος δύναμη που σε ωθεί αυθόρμητα στην πράξη.»

«Έρωτας είναι ένας κόσμος που αν τον κατακτήσεις, θα σου ανήκει για πάντα.»

«Κάτι που σε βρίσκει απροετοίμαστο. Κάτι που σε ξαφνιάζει, όταν πέφτει πάνω σου. Αυτό είναι ο έρωτας.»

«Φιλία είναι ένας θησαυρός που δεν μπορούν να αποκτήσουν όλοι. Δεν κλέβεται, ούτε χάνεται.»

«Αυτό που θα σε αγγίξει, θα σε αγκαλιάσει και θα σε στηρίξει λέγεται φιλία.»

«Φιλία είναι κάτι στο οποίο καταφεύγουμε είτε είμαστε χαρούμενοι είτε είμαστε λυπημένοι. Ένας πειθήνιος σύντροφος και συνοδοιπόρος στη ζωή μας.»

(Ανώνυμος)

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Νίκος Καζαντζάκης: «Να η Νέα Παιδαγωγική!»

A. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Ο δάσκαλος της Τετάρτης τάξης εφάρμοξε τη Νέα Παιδαγωγική. Ποια ήταν αυτή;

Απάντηση:

Η «Νέα Παιδαγωγική» που εφάρμοξε ο δάσκαλος του κειμένου είναι η βία, σωματική και ψυχολογική, προκειμένου να συνετίσει και να συμμορφώσει τους μαθητές. Το κείμενο αναφέρεται στο δασκαλοκεντρικό σύστημα εκπαίδευσης που εφαρμοζόταν στο παρελθόν και έρχεται σε αντίθεση με το σημερινό (μαθητοκεντρικό σύστημα). Η «Νέα Παιδαγωγική», τίτλος ειρωνικός, πειθαρχεί τα παιδιά, γιατί τους απαγορεύει κάθε είδους διάλογο, ελευθερία ή έκφραση προσωπικής γνώμης και καταπιέζει τον αυθορμητισμό και το ανέμελο πνεύμα της παιδικής ηλικίας. Ο δάσκαλος έχει τον απόλυτο έλεγχο της τάξης και τιμωρεί τραυματικά, όποιον προσπαθήσει να μιλήσει ή να απαντήσει κάτι που είναι λάθος ή έρχεται σε αντίθεση με τα πιστεύω του δασκάλου. Ακόμη, ο δάσκαλος έχει τη δυνατότητα να μπολιάζει με μίσος και εκδικητικότητα τις ψυχές των παιδιών, καθώς εκείνος θεωρείται η παντοδύναμη αυθεντία, μπροστά στην οποία οφείλουν να υποκλίνονται και να σέβονται («τον αγριοματιάσαμε με μίσος και συμφωνήσαμε κρυφά από θρανίο σε θρανίο, άμα βγούμε έξω να τον σπάσουμε στο ξύλο που πρόδωκε το Χριστό»).

Ερώτηση 2: Να περιγράψεις τη συμπεριφορά των παιδιών απέναντι στον «Ιούδα».

Απάντηση:

Η συμπεριφορά των παιδιών απέναντι στον συμμαθητή τους Νικολιό υπογραμμίζει το πόσο αποδοτική είναι η «Νέα Παιδαγωγική», καθώς με εύκολο και γρήγορο τρόπο πετυχαίνει τους στόχους της, δηλαδή την τυφλή υπακοή. Ο δάσκαλος με την περιγραφή του χειραγωγεί όλους τους μαθητές, που αν και ανήκουν στην πλευρά και τη θέση του Νικολιού, στρέφονται εναντίον του και τον αντιμετωπίζουν με βίαιο και υποτιμητικό, εξευτελιστικό τρόπο, όπως ακριβώς συμπεριφέρεται ο δάσκαλος απέναντί τους. Γίνονται ίδιοι με εκείνον. Ο δάσκαλος παρομοιάζει τον εαυτό του με τον Χριστό και τον Νικολιό με τον Ιούδα, επειδή είναι ο πιο ανεπίδεκτος στις μεθόδους της «Νέας Παιδαγωγικής» και τολμά να διακόψει τον δάσκαλο την ώρα του μαθήματος. Βλέπουμε, πως η βία γεννά μίσος και μάλιστα άδικο και παράλογο μίσος. Ο «Ιούδας» ταπεινώθηκε από ομοίους του και ένωσε τέτοια ντροπή και πόνο που δεν πήγε ξανά σχολείο.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Β. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Για να πραγματευθούμε τα ζητούμενα της ενότητας αυτής θα πρέπει να θυμηθούμε κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας:

Σύνθεση Λέξεων

Οι λέξεις στον λόγο μπορεί να είναι είτε **απλές** είτε **σύνθετες**.

Σύνθεση ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία δύο λέξεις ενώνονται και δημιουργούν μια νέα λέξη. Ο τύπος του συνθέτου που προκύπτει προσδιορίζεται από τον τύπο των συνθετικών από τις οποίες προέρχεται.

Σύνθεση μπορούμε να έχουμε:

- ενώνοντας δύο λέξεις:

π.χ.: σπανάκι (ουσιαστικό) + πίτα (ουσιαστικό) > σπανακόπιτα (ουσιαστικό)
μπαίνω (ρήμα) + βγαίνω (ρήμα) > μπαινοβγαίνω (ρήμα)

- βάζοντας ένα αχώριστο μόριο μπροστά από τη λέξη:

π.χ.: α- + γνωστός (επίθετο) > άγνωστος (επίθετο)
δυσ- + τύχη > δύστυχος (επίθετο)

Ερώτηση 1: Να εντοπίσεις τα στοιχεία που δημιουργούν την αίσθηση του χιούμορ στο κείμενο επιμένοντας ιδιαίτερα στην παρερμηνεία της φράσης «Νέα Παιδαγωγική».

Απάντηση:

Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά κωμικά στοιχεία, τα οποία δένουν αρμονικά τον γεμάτο ειρωνεία, τίτλο του κειμένου με το περιεχόμενό του. Αυτά είναι, η περιγραφή της εξωτερικής εμφάνισης του δασκάλου «**κοντοπίθαρος, μ' ένα γενάκι κι σφηνωτό...στραβοπόδης.**», η προσωποποίηση της «**Νέας Παιδαγωγικής**» από τους μαθητές «**θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική, μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά ήταν ολομόναχος, η Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι.**», η προσπάθεια του μαθητή να λύσει το μυστήριο «**Πού είναι, κυρ δάσκαλε, ρώτησα, η Νέα Παιδαγωγική;**», η προσπάθεια του δασκάλου να εμπαιξεί τους μαθητές «**Μα για να καταλάβετε καλύτερα, να κρατάει ο καθένας σας και από ένα αυγό, όποιος δεν έχει αυγό, ας φέρει βούτυρο!**» και τέλος η ειρωνεία για τα συναισθήματα του δασκάλου, ύστερα από την ενοχοποίηση του μαθητή του («**Ιούδα**») «**...ευχαριστημένος ο δάσκαλος που έτσι μας έδειξε χειροπιαστά, καθώς το ορίζει η Νέα Παιδαγωγική, πώς ήταν ο Ιούδας...**».

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Διαβάζοντας τον τίτλο περιμένουμε πως η «Νέα Παιδαγωγική» θα παραπέμπει σε ένα προοδευτικό σύστημα διδασκαλίας. Αντ' αυτού, όμως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η «Νέα Παιδαγωγική» είναι μια οπισθοδρομική μέθοδος, που πλέον έχει καταργηθεί βάσει νομοθεσίας.

Ερώτηση 2: «κοντοπίθαρος», «στραβοπόδης», «κακομοίρηδες», «ρουσόξανθα»: Να αναλύσεις τις σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους και, σύμφωνα με τις γραμματικές κατηγορίες των συνθετικών και του σύνθετου, να εντοπίσεις τον τύπο των συνθέτων αυτών.

Απάντηση:

- A) «κοντοπίθαρος» (επίθετο) : κοντός (επίθετο) + πιθάρι (ουσιαστικό)
B) «στραβοπόδης» (επίθετο) : στραβός (επίθετο) + πόδι (ουσιαστικό)
Γ) «κακομοίρηδες» (επίθετο) : κακός (επίθετο) + μοίρα (ουσιαστικό)
Δ) «ρουσόξανθα» (επίθετο) : ρούσος [= που έχει ξανθοκόκκινες τρίχες] (επίθετο) + ξανθός (επίθετο)

Ερώτηση 3: Να συνδέσεις τα επίθετα καλός, κακός, κόκκινος, μέσος, βόρειος α) με άλλα επίθετα, β) με ουσιαστικά και να σχηματίσεις όσο περισσότερες σύνθετες λέξεις μπορείς. Σε κάθε περίπτωση να προσδιορίζεις και τη γραμματική κατηγορία του σύνθετου. (Π.χ. όνομα (ουσιαστικό - επίθετο), ρήμα κτλ.

Απάντηση:

α) Καλός

επίθετα	ουσιαστικά
καλοσυνάτος	καλοκαιρία
καλοκάγαθος	καλοσύνη
καλόγνωμος	καλοθελητής
καλοπροαίρετος	καλοπέραση
καλορίζικος	καλόγρια
καλόκαρδος	καλημέρα
καλόβολος	καληνύχτα
καλοτάξιδος	καλοτυχία
καλόπιστος	

β) Κακός

επίθετα	ουσιαστικά
κακότυχος	κακοδαιμονία
κακόπιστος	κακοήθεια
κακοδιάθετος	κακοχρονιά
κακόκεφος	κακοτυχία

Απλά και κατανοητά η γνώση!

κακόβουλος	κακοτροπιά
κακόφημος	κακοκαιρία
κακοποιός	

γ) Κόκκινος

επίθετο	ουσιαστικό
κοκκινοτρίχης	κοκκινόχωμα
κοκκινομάλλης	κοκκινολαίμης

δ) Μέσος

επίθετο	ουσιαστικό
μεσοσπονδύλιος	μεσοτοιχία
μεσολαβητικός	μεσουράνημα
μεσόκοπος	μεσοφόρι
μεσογειακός	μεσολαβητής
μεσοπαθητικός	μεσολάβηση

ε) Βόρειος

επίθετο	ουσιαστικό
βορειοανατολικός	Βορειοηπειρώτης
βορειοδυτικός	
βορειοηπειρωτικός	

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Ερώτηση 1: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της παιδαγωγικής μεθόδου που εφάρμοξε ο δάσκαλος του κειμένου; Να γράψεις σε ελεύθερο λόγο πως θα ήθελες να σου φέρονται οι δάσκαλοί σου (300 λέξεις).

Απάντηση:

Η «Νέα Παιδαγωγική» μέθοδος του δασκάλου επηρέασε με αρνητικό τρόπο τα παιδιά, γιατί τα μετέτρεψε σε άβουλους, τρομαγμένους νέους που κατέληξαν να συνδυάσουν το σχολείο με ένα μέρος αποκρουστικό, καθόλου παραγωγικό και δημιουργικό που επιβάλλει και καταναγκάζει. Η γνώση για να κατακτηθεί χρειάζεται ελεύθερη βούληση και διάλογο, κάτι που ο δάσκαλος "σκότωνε" με τον βούρδουλα. Δε δεχόταν απορίες από εκείνους, τις θεωρούσε αυθάδεια και τιμωρούσε σκληρά οποιαδήποτε διακοπή.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Ο δάσκαλος με τη μέθοδό του κατάφερε να καλλιεργήσει τον φόβο, το μίσος και την εκδικητικότητα στις ψυχές των μαθητών του. Ώθησε με τα παραδείγματα και διδάγματά του, να κάνει βίαια τα αθώα παιδιά και να τα στρέψει σε χειροδικίες και ντροπιαστικές πράξεις έναντι του συμμαθητή τους, ο οποίος λιποψύχησε και άφησε το σχολείο. Η «Νέα Παιδαγωγική» στιγμάτισε και στέρησε από ένα παιδί το ανθρώπινο δικαίωμα της μόρφωσης. Ήταν μια τραυματική εμπειρία που δεν κατάφερε να αποβάλει ποτέ από μέσα του.

«Πώς θα ήθελα να μου φέρονται οι δάσκαλοί μου»

Σχεδιάγραμμα	Ανάπτυξη
Πρόλογος: Εισαγωγή στο ζητούμενο θέμα	Οι περισσότεροι από μας έχουμε μια δυσάρεστη ιστορία να θυμηθούμε από έναν δάσκαλό μας. Κάτι που είπε ή έκανε ηθελημένα ή όχι και μας πλήγωσε, γιατί αισθανθήκαμε ότι ντροπιαστήκαμε στα μάτια των συμμαθητών μας. Η εμπειρία αυτή μας έκανε να σκεφτούμε τον "ιδανικό" δάσκαλο για μας, τον δάσκαλο των ονείρων μας. Εκείνον που θα μας έδινε κίνητρα, για να πηγαίνουμε στο σχολείο και θα μας έκανε να λυπόμαστε για το τέλος της παραμονής μας σε αυτό.
Κυρίως μέρος: Στις επόμενες παραγράφους αναλύουμε τα ζητούμενα, δηλαδή, τι θα θέλαμε από έναν δάσκαλο: α) Εμφύσηση της θέλησης για γνώση. Ελευθερία λόγου.	Ο ιδανικός δάσκαλος θα απεχθανόταν τη στείρα γνώση, τη λεγόμενη "παπαγαλία", καθώς θα γνώριζε ότι είναι κάτι που καταγράφεται πρόσκαιρα στη μνήμη μας και δεν έχει αξία. Θα προσπαθούσε να εμφανίσει τη διδακτέα ύλη σαν κάτι απλό, που έχει λογική και πρακτική χρήση στη ζωή μας, και θα στεκόταν αρωγός (βοηθός) στο δύσκολο αυτό έργο της κατάκτησης και όχι απέναντί μας, περιμένοντας να μας "πιάσει" αδιάβαστους. Φυσικά, ο ιδανικός δάσκαλος θα ένιωθε τις ανησυχίες μας και θα άκουγε τις γνώμες μας και τις απόψεις μας για θέματα που απασχολούν κάθε έφηβο, όπως, το επαγγελματικό μέλλον του ή τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στις κοινωνικές του σχέσεις. Όλα αυτά θα τα πετύχαινε δημιουργώντας έναν εποικοδομητικό διάλογο.
β) Μετάδοση ηθικής καλλιέργειας	Ακόμη, θα ήθελα ο δάσκαλος να ενδιαφέρεται να μας μεταδώσει αξίες, όπως η ευγένεια, η ηθική, ο σεβασμός και να έχουμε το θάρρος της γνώμης μας. Το σχολείο πάνω απ' όλα είναι ένας χώρος παιδείας και όχι μόνο εκπαίδευσης. Ένα άτομο δεν αρκεί να είναι μορφωμένο. Πρέπει να είναι εφοδιασμένο και με παιδεία.
γ) Δάσκαλος – παράδειγμα προς μίμηση. Δάσκαλος πρότυπο για μας.	Τέλος, ένας δάσκαλος για μένα θα είναι πραγματικά πετυχημένος, αν κερδίσει την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό όλων των μαθητών με την καλή και σωστή του στάση. Και αυτό θα το πετύχει, αν κι εκείνος νιώθει ειλικρινή σεβασμό απέναντί μας και δείχνει κατανόηση στις αδυναμίες μας.
Επίλογος: Ευχή	Ελπίζω, στα σχολικά μου χρόνια να καταφέρω να συναντήσω έναν τέτοιο δάσκαλο που θα θαυμάσω σε βάθος

Απλά και κατανοητά η γνώση!

	και θα αποδείξει σε μένα και στους άλλους μαθητές ότι πραγματικά αγαπάει αυτό που κάνει και το κίνητρό του για τη δουλειά του είναι η μετάδοση της γνώσης με τρόπο ευχάριστο και η σύνδεση του σχολείου με τον δύσκολο και απαιτητικό "έξω" κόσμο, που σύντομα θα μας υποδεχτεί...
--	--

Σ. Σαρρή: «Τα Graffiti των θρανίων» & παράλληλο κείμενο Μ. Καϊρη «Χρωματίζουν στους τοίχους τα όνειρά τους»

Α. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Σε ποια θέματα αναφέρονται τα Graffiti των σχολικών θρανίων;

Απάντηση:

Τα graffiti των θρανίων είναι ζωγραφιές, συνθήματα ή στίχοι που σχετίζονται με τις εφηβικές ανησυχίες των μαθητών και είναι ένας τρόπος εκτόνωσης και έκφρασης του ψυχικού τους κόσμου. Συγκεκριμένα, τα θέματα που ενδιαφέρουν τους εφήβους είναι η αγάπη, ο έρωτας, ο φίλος και τα ενδιαφέροντά τους όπως, ο θαυμασμός μιας ποδοσφαιρικής ομάδας ή ένας δημοφιλής τραγουδιστής, τραγουδίστρια.

Ερώτηση 2: Τι θέλουν να εκφράσουν οι μαθητές μέσα από τα Graffiti των θρανίων;

Απάντηση:

Οι όμορφες και ποικίλες αυτές δημιουργίες των παιδιών θέλουν να εκφράσουν τα κυρίαρχα συναισθήματα που υπάρχουν μέσα τους. Αυτά είναι η αγάπη «...πρόσωπα μαθητών εκφράζοντας την αμοιβαία φιλία και αγάπη για πάντα», το μίσος, η πικρία «...ζωγραφίζουν λαβωμένες καρδιές», ο θαυμασμός, οι ανησυχίες και τα ενδιαφέροντά τους «τα χόμπυ τους, τη συμπάθεια ή την αντιπάθειά τους για κάποιον, τις πολιτικές τους ιδέες». Τα καλλιτεχνήματα αυτά είναι αυθόρμητα και δείχνουν σκέψεις ή αποτελούν διαμαρτυρία ενάντια στο κατεστημένο «πολλά παιδιά διαμαρτύρονται για την υπάρχουσα κατάσταση ζητώντας έναν όμορφο κόσμο ειρήνης, αγάπης και φιλίας». Συμπεραίνουμε, λοιπόν, πως κάθε graffiti αναδεικνύει την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο κάθε μαθητής την ώρα της διδασκαλίας. Διαφαίνονται τα συναισθήματά του, τα πειράγματα προς τον καθηγητή, οι πολιτικές του σκέψεις, οι σχέσεις του με τον κοινωνικό του περίγυρο και την οικογένεια ή απλά το θρανίο του αποτελεί έναν σύμμαχο την ώρα των διαγωνισμάτων «ή γράφουν από το βιβλίο τους τα δύσκολα σημεία του μαθήματος για να τα διαβάσουν στην προφορική εξέταση ή να τα αντιγράψουν σε κάποιο διαγώνισμα...».

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Β. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Για να πραγματευθούμε τα ζητούμενα της ενότητας αυτής θα πρέπει να θυμηθούμε κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας:

Παραγωγή Λέξεων

Οι περισσότερες λέξεις σχηματίστηκαν από άλλες λέξεις με παραγωγή ή σύνθεση.

Παραγωγή ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία παίρνεται ως βάση το θέμα της πρωτότυπης (αρχικής) λέξης και βάζοντας **παραγωγικές καταλήξεις** δημιουργούμε μια νέα λέξη.

π.χ.: αρχή > αρχ- **ίζω**

δόξα > δοξ- **άζω**

μαθαίνω > μαθη- **τής**

Τα – **ίζω, -άζω, -τής** αποτελούν **παραγωγικές καταλήξεις** και τα αρχίζω, δοξάζω μαθητής είναι **παράγωγες λέξεις** ή απλώς **παράγωγα**.

Ερώτηση 1: «ανεξίτηλα», «εικαστικά», «κυρώσεις», «Graffiti»: Με τη βοήθεια λεξικού να βρεις τη σημασία των λέξεων. Να αναφέρεις το λεξικό που χρησιμοποίησες και να αντιγράψεις ό,τι ακριβώς αναφέρει για την κάθε λέξη. Στη συνέχεια να χρησιμοποιήσεις τις λέξεις σε δικές σου προτάσεις (μία πρόταση για την κάθε λέξη).

Απάντηση:

- **«Ανεξίτηλα»:** αυτός που δε σβήνεται, ο ανεξάλειπτος [Πηγή: *Ερμηνευτικό & ορθογραφικό λεξικό της Δημοτικής*, Ηλία Καμπανά¹]
- **«Εικαστικά»:** αυτά που αναφέρονται στις εικαστικές τέχνες (αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική) [Πηγή: *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Γ. Μπαμπινιώτη²]
- **«Κυρώσεις»:** 1. η ποινή που προβλέπεται για συγκεκριμένο αδίκημα ή παράπτωμα, 2. η πιστοποίηση της εγκυρότητας (εγγράφου, κειμένου κ.λπ.) από επίσημο φορέα, 3. ΝΟΜ.κάθε μέσο καταναγκασμού (στρατιωτικού, οικονομικού ή πολιτικού χαρακτήρα), το οποίο επιβάλλεται από τη διεθνή

¹ «Ανεξίτηλος», Η. Καμπανάς *Ερμηνευτικό – Ορθογραφικό Μονοτονικό Λεξικό της Δημοτικής*. 1994

² «Εικαστικά», Γ. Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. 2019

Απλά και κατανοητά η γνώση!

κοινότητα σε κρατικό οργανισμό, όταν διαπιστώνεται παράβαση των διεθνών κανόνων και συνθηκών [Πηγή: *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Γ. Μπαμπινιώτη]

- **«Graffiti»:** κάθε σχέδιο (ζωγραφικών παραστάσεων, αρχικών γραμμμάτων ή συνθημάτων) που ζωγραφίζεται με ψεκαστήρα (σπρέι), κυρίως πάνω σε χτισμένες επιφάνειες, τοίχους ή πεζοδρόμια και αποτελεί συνηθισμένο τρόπο προσωπικής έκφρασης ή διαμαρτυρίας [Πηγή: *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Γ. Μπαμπινιώτη]

Προτάσεις με τις λέξεις αναφοράς:

1. Οι βιαιοπραγίες κάθε είδους σε όποιο χώρο και αν συμβαίνουν, αφήνουν ανεξίτηλα σημάδια σε όλους και κυρίως στα μικρά παιδιά.
2. Τα εικαστικά είναι ένα μάθημα που παραμελείται από το ελληνικό σχολείο, όμως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής πλευράς των μαθητών.
3. Αν οι πολίτες δεν εφαρμόζουν τους νόμους, τότε υφίστανται κυρώσεις.
4. Τα graffiti είναι ένας τρόπος έκφρασης και εκτόνωσης των συναισθημάτων και του ψυχικού κόσμου των εφήβων και νέων.

Ερώτηση 2: δημοσιευτεί, εκπλαγούμε, καλύπτουν, θεοποιούν, ηρωοποιούν, προτιμούν, διατηρούνται, ζητώντας, παρακολουθούν, καταθέτουν: Να βρεις το ρήμα από το οποίο προέρχονται οι παραπάνω ρηματικοί τύποι, να προσδιορίσεις το θέμα του και στη συνέχεια να γράψεις παράγωγα, από το ρηματικό θέμα, ουσιαστικά που να λήγουν σε -ση. Π.χ. ζητώντας - ζητώ -ζήτη-ση.

Απάντηση:

- α) δημοσιευτεί > δημοσιεύ-ω > δημοσίευ-ση
- β) εκπλαγούμε > εκπλήσσω > έκπληξη
- γ) καλύπτουν > καλύπτω > κάλυψη
- δ) θεοποιούν > θεοποιώ > θεοποίηση-ση
- ε) ηρωοποιούν > ηρωοποιώ > ηρωοποίηση-ση
- στ) προτιμούν > προτιμώ > προτίμη-ση
- ζ) διατηρούνται > διατηρώ > διατήρη-ση
- η) ζητώντας > ζητώ > ζήτη-ση
- θ) παρακολουθούν > παρακολουθώ > παρακολούθη-ση

Απλά και κατανοητά η γνώση!

ι) καταθέτουν > καταθέτ-ω > κατάθε-ση

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Για να πραγματευθούμε τα ζητούμενα της ενότητας αυτής θα πρέπει να θυμηθούμε κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας:

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Το θέμα μιας παραγράφου μπορεί να αναπτύσσεται με:

Διαίρεση
Αιτιολόγηση
Σύγκριση – αντίθεση
Ορισμό
Αίτιο – αποτέλεσμα
Παραδείγματα
Αναλογία
Συνδυασμό μεθόδων

Ανάπτυξη με Παραδείγματα: Η θεματική περίοδος της παραγράφου εξηγείται, διευκρινίζεται με παραδείγματα. Δεν υπάρχει, όμως, πάντα λέξη ή φράση που παραπέμπει σε παραδείγματα. Ορισμένες φορές εννοείται.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Σολωμού 29 Αθήνα τηλ: 210 38 22 157 info@arnos.gr www.arnos.gr

Θεωρία Περιγραφής

Πολλές φορές μας ζητάται να περιγράψουμε ένα πρόσωπο, ένα τόπο, ένα γεγονός, ένα αντικείμενο, μια ενέργεια ή μια κατάσταση. Οι γενικοί κανόνες της περιγραφής είναι εξής:

1. Ξεκινάμε την περιγραφή από το γενικό στοιχεία και προχωράμε στο ειδικό.
2. Περιγράφουμε από πάνω προς τα κάτω.
3. Αναφέρουμε τα τυπικά γνωρίσματα και ύστερα τα ειδικότερα.
4. Χρησιμοποιούμε πολλά επίθετα και μετοχές.
5. Αναφέρουμε λεπτομερώς ό,τι ακριβώς βλέπουμε μπροστά μας.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Περίληψη Κειμένου

Βήματα περίληψης:

1. Προσεκτικό διάβασμα κειμένου.
2. Εντοπίζουμε το θεματικό κέντρο του κειμένου και ξεκινάμε μ' αυτό την περίληψη «Το κείμενο αναφέρεται στο ρόλο του διαδικτύου στη μαθησιακή διαδικασία.»
3. Εντοπισμός του βασικού νοήματος κάθε παραγράφου με τη μέθοδο της υπογράμμισης και δημιουργία πλαγιότιτλων.
4. Εντοπισμός της νοηματικής σχέσης μεταξύ των παραγράφων και απόδοση της πορείας σκέψης του συγγραφέα σε πλάγιο λόγο.
5. Η έκταση της περίληψης είναι περίπου 80-100 λέξεις ή 100-150 λέξεις (ανάλογα το κείμενο). Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου, χρησιμοποιούμε τις τεχνικές πύκνωσης:
 - α) στη μαθησιακή διαδικασία > στη μάθηση
 - β) εστιάζει στα σημεία που θέλει > εστιάζει όπου θέλει

Ερώτηση 1: Να διαβάσεις προσεκτικά τις παραγράφους «άλλοι μαθητές... πνεύμα». «Πολλοί μαθητές... συμμαθητή τους». Χρησιμοποιείται εδώ η τεχνική της ανάπτυξης παραγράφου με παραδείγματα. Στη συνέχεια να γράψεις μια παράγραφο με την τεχνική αυτή, με θεματική περίοδο τη φράση: «Στους τοίχους των πόλεων βλέπουμε καθημερινά ποικιλία συνθημάτων».

Απάντηση:

Στους τοίχους των πόλεων βλέπουμε καθημερινά ποικιλία συνθημάτων. Για παράδειγμα σε κάποιους τοίχους διαβάζουμε στίχους αγάπης ή λόγια μίσους που κάποιος νέος δεν μπόρεσε να "φυλακίσει" μέσα του αλλά ήθελε να το μοιραστεί. Άλλες πάλι φορές συναντάμε πολιτικά συνθήματα, όπως «Αντίσταση στην επίθεση της δημοκρατίας» ή συνθήματα κοινωνικού προβληματισμού «Πόλεις γεμάτες άδειους ανθρώπους» ή απλές συμβουλές «Αν θέλεις ο κόσμος να αλλάξει, τότε ξεκίνα από τον εαυτό σου». Όλα αυτά τα διαφορετικά μεταξύ τους μηνύματα αποτελούν θα λέγαμε τη "φιλοσοφία του δρόμου".

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Ερώτηση 2: Να υποθέσεις ότι το κείμενο για τα Graffiti των θρανίων δημοσιεύεται στο νέο τεύχος γνωστού περιοδικού. Να ενημερώσεις τους συμμαθητές σου για το περιεχόμενο του άρθρου μέσα από μια περίληψη 150 περίπου λέξεων.

Προεργασία:

Θεματικό Κέντρο: Τα Graffiti των σχολικών θρανίων είναι ποικίλα και εκφράζουν τον προσωπικό τρόπο έκφρασης των παιδιών.

Πλαγιότιτλοι:

- 1^η παράγραφος: Τα συνθήματα στους τοίχους είναι αρχέγονη συνήθεια.
- 2^η παράγραφος: Τα Graffiti στα θρανία είναι αγαπημένη ασχολία των μαθητών.
- 3^η παράγραφος: Θεματολογία των Graffiti.
- 4^η παράγραφος: Η έκφραση συναισθημάτων κυρίως των κοριτσιών.
- 5^η παράγραφος: Ο θαυμασμός των αγοριών εστιάζεται στο ποδόσφαιρο.
- 6^η παράγραφος: Άλλη θεματολογία των Graffiti των μαθητών.
- 7^η παράγραφος: Θεματολογία σχετική με τη σχολική ζωή και τα εικαστικά.
- 8^η παράγραφος: Οι απαγορεύσεις δεν αποθαρρύνουν τη συνήθεια των μαθητών.
- 9^η παράγραφος: Ο χρόνος ζωής των Graffiti.
- 10^η παράγραφος: Οι μαθητές εκφράζονται και εκτονώνονται μέσω των Graffiti.
- 11^η παράγραφος: Τα Graffiti στα θρανία είναι το μέσο που θα επιλέγουν πάντα οι μαθητές, για να εκφράζουν τα θέλω της εποχής τους.

Περίληψη:

Το κείμενο αναφέρεται στα Graffiti των σχολικών θρανίων. Η βασική τους θεματολογία είναι ο έρωτας, η φιλία, η αγάπη ή τα πρότυπα των εφήβων. Ανάλογα τη θεματολογία μπορούμε να διακρίνουμε και το φύλο του δημιουργού. Κάποια παιδιά γράφουν με ελληνικούς ή αγγλικούς στίχους και άλλα δηλώνουν απλώς την ταυτότητά τους. Οι περισσότεροι μαθητές καταγράφουν τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις τους, άλλοι αντλούν τα θέματά τους από τη σχολική ζωή ή το κοινωνικό περιβάλλον. Τα Graffiti αποτελούν αυθόρμητο τρόπο έκφρασης των παιδιών, εξωτερικεύουν τις σκέψεις τους, τις επιθυμίες και τα όνειρά τους. Από τα καλλιτεχνήματα αυτά μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα και για το πώς βλέπουν τον σύγχρονο κόσμο και να παρατηρήσουμε την κριτική τους γενικότερα για τον κόσμο.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Ερώτηση 3: Αφού παρατηρήσεις τα Graffiti που είναι συγκεντρωμένα υπό τον τίτλο «Ζωγραφίζουν στους τοίχους τα όνειρά τους», να περιγράψεις δύο από τις εικόνες σε ένα κείμενο 250-300 λέξεων συμπληρώνοντας την περιγραφή με τα σχόλιά σου για το τι σου άρεσε, τι ενδεχομένως σε ενόχλησε και τι θα άλλαζες ή θα πρόσθετες, αν ζωγράφιζες εσύ.

Απάντηση:

Από τα εικονιζόμενα Graffiti των τοίχων μου άρεσαν τα δύο πρώτα· εκείνο που απεικονίζει ένα αγόρι και εκείνο που δείχνει το πρόσωπο μιας γυναίκας.

Η πρώτη εικόνα δείχνει ένα αγόρι χωρίς μαλλιά με σηκωμένα φρύδια και μεγάλα γαλανά μάτια που έχει λυγισμένο το ένα του χέρι και δείχνει με τα δάχτυλά του προς μια κατεύθυνση, ενώ το άλλο του χέρι είναι κολλημένο στον κορμό του και δεν έχει κίνηση. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου του είναι έντονα και η έκφρασή του δείχνει ότι είναι ξαφνιασμένος, ότι απορεί. Είναι μια ζοηρή εικόνα, καθώς το φόντο της αλλά και η μπλούζα του αγοριού έχουν έντονα και φωτεινά χρώματα, κάτι που τραβάει την προσοχή. Αυτό που ίσως πρόσθετα στο Graffiti αυτό είναι ένα γαλάζιο καπέλο με μαύρα στοιχεία στο κεφάλι του αγοριού, για να παισιώνεται καλύτερα η μορφή του και να οριοθετείται. Αυτό που θα άλλαζα θα ήταν η έκφραση του προσώπου του και θα τον ζωγράφιζα πιο χαμογελαστό.

Η δεύτερη εικόνα δείχνει αποκλειστικά το πρόσωπο μιας γυναίκας με έντονο καθηλωτικό βλέμμα. Τα χαρακτηριστικά της είναι ήρεμα και φαίνεται σαν να αγναντεύει κάτι, ενώ παράλληλα τη φυσάει ένα αεράκι. Η ζωγραφιά αυτή είναι αρκετά επιτυχημένη και μοιάζει με πραγματική φωτογραφία ανθρώπου που προβάλλει πάνω στον τοίχο. Είναι ωραίο που απουσιάζει οποιαδήποτε άλλο μέρος του ανθρώπινου σώματος, όπως λαιμός, κορμός, χέρια, γιατί έτσι επικεντρώνεται το βλέμμα σε εκείνο που θέλει να υπογραμμίσει ο καλλιτέχνης, δηλαδή, τον ψυχικό κόσμο. Το βλέμμα που κοιτάει μπροστά και σταθερά προς ένα σημείο δείχνει σκέψεις για το παρόν και το μέλλον.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Μένης Κουμανταρέας: «Τα μηχανάκια»

Α. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Πώς νιώθει ο Αναστάσης όταν παίζει «φλιμπεράκια»;

Απάντηση:

Τα συναισθήματα του Αναστάση όσο παίζει «φλιμπεράκια» είναι κυρίως συναισθήματα αγωνίας, ταραχής και έντονης φόρτισης. Φράσεις όπως «*Τα μάτια του Αναστάση πετάχτηκαν έξω.*», «*Τα χέρια του Αναστάση τρέμανε, η ανάσα του είχε κοπεί, το κεφάλι του γύριζε*», «*Ο Αναστάσης ένιωσε τους μυς του να τεντώνονται...*» περιγράφουν ζωντανά τον γεμάτο ένταση και άγχος ψυχικό κόσμο του ήρωα. Φαίνεται ότι έχει απορροφηθεί τελείως, ότι έχει προσηλωθεί στο παιχνίδι και αδιαφορεί για τον κόσμο γύρω του και τις συζητήσεις τους, «*Επαιζε κουφά, τυφλά, δεν ήξερε πόσες ώρες.*», «*...ο κόσμος που φώναζε ρυθμικά... ίδρωνε με τον Αναστάση*». Η ένταση είχε μεταφερθεί και στον κόσμο που τον παρακολουθούσε. Η επιτυχία του στο παιχνίδι τον έχει συνεπάρει και αισθάνεται σαν μεθυσμένος «*Ήταν σαν να είχε πει κάμποσα κιλά κρασί*».

Ερώτηση 2: Ποια στάση έχουν οι άλλοι θαμώνες απέναντι στον Αναστάση που κερδίζει;

Απάντηση:

Αρχικά, οι θαμώνες δεν ασχολούνται με τον Αναστάση. Μόνο ένας παρακολουθεί τον παιχνίδι του και τον ενθαρρύνει στην πρώτη επιτυχία «*Μπράβο, τώρα πήρες παρτίδα*», «*Μπράβο, τώρα μπορείς να παίζεις δυο φορές συνέχεια χωρίς να πληρώσεις*». Όσο, όμως, περνά η ώρα του και εξελίσσεται το παιχνίδι η επιτυχίες του Αναστάση προσελκύουν όλο και περισσότερους «*παρατηρητές*», οι οποίοι αρχίζουν να τον εμπυχώνουν και να εκφωνούν θετικά και προτρεπτικά σχόλια «*μπράβο μπαγάσα, δόστου.*», «*Δεν είναι μικρό πράγμα να παίρνεις εννιά παρτίδες στη σειρά!*», «*Στοίχημα πως θα πάει για δέκατη!*». Όλοι συμμετέχουν ενεργά στην εξέλιξη του παιχνιδιού και παραστέκοντα τον Αναστάση με πάθος, σαν ομοπαθούντες σύντροφοι.

Β. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Ερώτηση 1: «μισάνοιχτο», «προσθαφαίρεση», «καταστηματάρχης», «φεγγοβολή», «ιπποδρόμιο» : Ποιες λέξεις συντίθενται για να σχηματιστεί κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις;

Απάντηση:

- Μισάνοιχτο: μισός + ανοίγω
- Προσθαφαίρεση: προς + τίθημι + αφαιρώ
- Καταστηματάρχης: κατάσταση + αρχω

Απλά και κατανοητά η γνώση!

- Φεγγοβολή: φέγγος + βάλλω (= ρίχνω)
- Ιπποδρόμιο: ἵππος + ἔδραμον (ἔδραμον > αόριστος β' του ρήματος τρέχω)

Ερώτηση 2: Η κατάληξη -άκι προστίθεται σε μια λέξη για να δηλώσει κυρίως μικρό μέγεθος ή οικειότητα, π.χ., «αστεράκι», «παραθυράκι», «φλιμπεράκι», «μηχανάκι». Να γράψεις πέντε λέξεις οι οποίες να φέρουν κατάληξη που σημαίνει μικρό μέγεθος (υποκοριστικά) και πέντε που να σημαίνουν μεγάλο μέγεθος (μεγεθυντικά).

Απάντηση:

Υποκοριστικά:
σπιτ-άκι
κοριτσ-άκι
φωτ-άκι
καρεκλ-άκι
γατ-άκι
Μεγεθυντικά:
σκύλ-αρος
τραγουδ-άρα
ματ-άρες
παιχνιδ-άρα
ταινι-άρα

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Ερώτηση 1: Σε μια παράγραφο να περιγράψεις ένα φλιμπεράκι ή ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι που σου αρέσει.

Απάντηση:

Το αγαπημένο μου ηλεκτρονικό παιχνίδι είναι το «Tomb Raider». Βασική ηρωίδα είναι η Lara Croft, μια όμορφη Βρετανίδα αρχαιολόγος, η οποία επισκέπτεται αρχαίους τάφους και ναούς σε όλον τον κόσμο και ανακαλύπτει τα μυστικά τους. Η σειρά αυτή παιχνιδιών έχει μια ενδιαφέρουσα υπόθεση που με κρατά σε εγρήγορση, καθώς κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού εναλλάσσονται τα τοπία και έχω τη δυνατότητα να εξερευνήσω τα μέρη, να λύσω γρίφους και να ανακαλύψω μυστικά μονοπάτια. Ακόμη, πολλές φορές υπάρχουν ανατροπές στα πρόσωπα της ιστορίας. Είναι ένα φανταστικό παιχνίδι δράσης και περιπέτειας που μου εξάπτει το ενδιαφέρον με τη μουσική, τα γραφικά και τον εξοπλισμό της ηρωίδας και κυρίως με την εξέλιξη του σεναρίου που με κάνει να ταξιδεύω νοερά στον κόσμο της αρχαιολογίας.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Ερώτηση 2: Πολλοί μεγαλύτεροι κατακρίνουν την ενασχόληση των νέων με διάφορα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Να τους απαντήσεις γράφοντας τι νιώθεις όταν παίζεις ένα τέτοιο παιχνίδι (2-3 παράγραφοι).

Απάντηση:

Όταν παίζω ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι νιώθω ότι μεταφέρομαι σε έναν άλλον κόσμο, πολύ διαφορετικό από τον πραγματικό. Αισθάνομαι ότι γίνομαι ένα με τον ήρωα και αποκτώ υπερφυσικές δυνάμεις και ικανότητες. Είμαι ακούραστος, έκπληκτος για το αβέβαιο και το καινούριο που παρουσιάζεται μπροστά μου και αγωνιώ για το πού θα βρεθώ, τι στόχους θα κατακτήσω, ποια θα είναι η επόμενη σκηνή, η επόμενη πρόκληση.

Η συμμετοχή σε ένα παιχνίδι, προϋποθέτει τη ακούραστη συμμετοχή της κρίσης μου, της όρασής μου, της ακοής μου αλλά και του σώματός μου γενικότερα, γιατί συνεχώς βρίσκομαι σε μια εγρήγορση. Μέσα σε ένα σκηνικό εμφανίζονται στοιχεία που δεν ξέρω αν είναι φιλικά ή εχθρικά για τον ήρωά μου, τον οποίο πρέπει να προστατεύω. Είναι σαν να παίζω σε μια ταινία με σενάριο που δε γνωρίζω ακριβώς, αλλά ο ηθοποιός είναι κάτι που ελέγχω εγώ και μέχρι ενός σημείου αποφασίζω για το τι θα κάνει.

Ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι, δεν είναι απαραίτητα κακό, αν δεν προάγει φυσικά τη βία και το κακό. Τα παιχνίδια με βοηθούν στον τρόπο σκέψης, στο να αναπτύξω δεξιότητες, όπως η προσοχή και η παρατήρηση. Η επιτυχία και η πρόοδος σε ένα παιχνίδι με κάνουν να νιώθω περισσότερη εμπιστοσύνη για τον εαυτό μου και με γεμίζουν με θάρρος και χαρά, αισθήματα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με την ψυχαγωγία.

«Γιατί οι νέοι πεθαίνουν σε τροχαία» (Από τον Τύπο)

A. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Ποιες είναι, σύμφωνα με το δημοσίευμα, οι κύριες αιτίες τροχαίων δυστυχημάτων στους νέους;

Απάντηση:

Τα ποσοστά τροχαίων ατυχημάτων είναι μεγάλα στις νεαρές ηλικίες. Σύμφωνα με το κείμενο, η κύρια αιτία των δυστυχημάτων είναι ο ανθρώπινος παράγοντας. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι σε ανθρώπινο λάθος οφείλεται το 90% των ατυχημάτων έναντι του περιβάλλοντος και του οχήματος. Στην Ελλάδα, ωστόσο, τα τροχαία συνήθως προκαλούνται εξαιτίας του περιβάλλοντος (ελλιπής ή ανύπαρκτη σήμανση, παλιά και φθαρμένα οχήματα) αλλά και του ανθρώπινου παράγοντας, καθώς οδηγούν χωρίς ζώνες ασφαλείας και με υπερβολική ταχύτητα. Τέλος, έρευνες έχουν δείξει ότι δύο κατηγορίες νέων συνήθως παθαίνουν τροχαίο ατύχημα, εκείνοι που καταναλώνουν

Απλά και κατανοητά η γνώση!

καθημερινά αλκοόλ και εκείνοι που αναγκάζονται να οδηγήσουν σε έκτακτες περιπτώσεις ή ξαφνικές μετακινήσεις.

Ερώτηση 2: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των νέων που έχουν στατιστικά περισσότερες πιθανότητες να τους συμβεί τροχαίο δυστύχημα και ποιες είναι οι απόψεις που καταρρίπτονται σχετικά με το ζήτημα αυτό από την έρευνα;

Απάντηση:

Οι ομάδες νέων που στατιστικά έχουν περισσότερες πιθανότητες να τους συμβεί τροχαίο ατύχημα είναι εκείνοι που καταναλώνουν καθημερινά αλκοόλ σε μεγάλες ποσότητες στη διασκέδασή τους, που καπνίζουν και κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών και εκείνοι που πραγματοποιούν μια έκτακτη μετακίνηση. Οι έρευνες δείχνουν ότι η νυχτερινή διασκέδαση δε συνδέεται τόσο με τα τροχαία ατυχήματα, γιατί τα ποσοστά των νέων που βγήκαν σε μπαρ και κέντρα διασκέδασης και εμπλέχτηκαν σε δυστύχημα είναι χαμηλά.

B. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Ερώτηση 1: Να παρατηρήσεις προσεκτικά την οργάνωση του κειμένου και να γράψεις το διάγραμμά του.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Παράγραφος	Τίτλος	Λεπτομέρειες
1 ^η	Πρόλογος – εισαγωγή στο θέμα	Τα στατιστικά στοιχεία που δείχνουν αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων.
2 ^η	Η έρευνα του ΤΕΙ Αθηνών	Σκοτώνονται όσοι έχουν αυτοσκοπό τη μέθη και όχι όσοι βγαίνουν για να διασκεδάσουν σε σινεμά ή ταβέρνα.
3 ^η	Επιβεβαίωση συμπερασμάτων	Παρά την αυστηρή νομοθεσία και τους εντατικούς ελέγχους, τα ατυχήματα υπό την επήρεια αλκοόλ δε μειώθηκαν.
4 ^η	Οι κύριες αιτίες ατυχημάτων	Η κύρια αιτία ατυχημάτων είναι ο ανθρώπινος παράγοντας. Ωστόσο, στην Ελλάδα τα περισσότερα ατυχήματα οφείλονται στο περιβάλλον και το όχημα.
5 ^η	Η ταυτότητα της έρευνας	Μελετήθηκε η ανθρώπινη συμπεριφορά σε νέους ηλικίας 28-24 ετών.
6 ^η	Τα πεδία έρευνας	Η έρευνα εκτυλίχθηκε γύρω από τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες των νέων.
7 ^η	Τα ποσοστά των επικίνδυνων νέων	Επικίνδυνοι είναι εκείνοι που καταναλώνουν αλκοόλ και οδηγούν για

Απλά και κατανοητά η γνώση!

		κάποια έκτακτη περίπτωση εκτός της διασκέδασης ή της εργασίας.
8 ^η	Η μη επικίνδυνοι νέοι	Ακίνδυνοι θεωρούνται οι νέοι που διαβάζουν, πηγαίνουν θέατρο, σινεμά, ακούνε μουσική και οι φιλήσυχοι, που εκκλησιάζονται και νηστεύουν.
9 ^η	Τι κατέρριψε η έρευνα	Το φύλο, η επιθετικότητα και η νυχτερινή οδήγηση αποτελούν μύθους και δε σχετίζονται με την πρόκληση ατυχήματος.

Ερώτηση 2: Να βρεις τις λέξεις του κειμένου που γράφονται με ελληνικούς χαρακτήρες και χρησιμοποιούνται στον προφορικό λόγο, αλλά δεν είναι ελληνικές. Μπορείς να προσδιορίσεις τα χαρακτηριστικά που δείχνουν ότι οι λέξεις αυτές δεν έχουν καταγωγή από την ελληνική γλώσσα;

Απάντηση:

- Αλκοόλ > γαλλική
- Ινστιτούτο > αγγλική
- Μπαρ > αγγλική
- Ντίσκο > αγγλική
- Σινεμά > γαλλική
- Ταβέρνα > λατινική
- Αλκοτέστ > γαλλική
- Σπορ > γαλλική
- Στιλ > γαλλική
- Πάρτι > αγγλική
- Ροκ > αγγλική
- Κουλτούρα > λατινική
- Κασέτες > γαλλική
- Ρομαντικός > γαλλική

Χαρακτηριστικά λέξεων που δεν έχουν ελληνική καταγωγή:

- ✓ Είναι άκλιτες λέξεις
- ✓ Οι καταλήξεις τους δεν εντάσσονται στο κλιτικό σύστημα της ελληνικής γλώσσας
- ✓ Κάποιες δεν είναι προσαρμοσμένες στο μορφολογικό σύστημα της νεοελληνικής

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Για να πραγματευθούμε τα ζητούμενα της ενότητας αυτής θα πρέπει να θυμηθούμε κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας:

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Το θέμα μιας παραγράφου μπορεί να αναπτύσσεται με:

Διαίρεση
Αιτιολόγηση
Σύγκριση – αντίθεση
Ορισμό
Αίτιο – αποτέλεσμα
Παραδείγματα
Αναλογία
Συνδυασμό μεθόδων

Ανάπτυξη με Αναλογία: Στη θεματική περίοδο αναπτύσσονται δύο ανόμοιες μεταξύ τους έννοιες και στις λεπτομέρειες της παραγράφου παρουσιάζονται τα κοινά τους σημεία. Θυμίζει παρομοίωση.

Ερώτηση 1: Να γράψεις μια παράγραφο με τεχνική ανάπτυξης την αναλογία και θεματική περίοδο τη φράση: «Είναι πλέον... επιδημία».

Απάντηση:

Είναι πλέον τέτοια η σφοδρότητα με την οποία νεαρά άτομα αφήνουν την τελευταία τους πνοή στο δρόμο, που τους αριθμούς αυτούς δεν θα δικαιολογούσε ούτε η πιο φοβερή επιδημία. Ο ρυθμός με τον οποίο απλώνονται τα κρούσματα μιας επιδημίας δεν είναι τόσο γρήγορος ούτε τόσο μεγάλος όσο το πλήθος των τροχαίων ατυχημάτων που γίνονται αιτία να χάσουν τις ζωές τους οι νέοι. Η επιπόλαιη και αυθόρμητη φύση τους, τους κάνει πολλές φορές ανεύθυνους και δε συνειδητοποιούν τον κίνδυνο που ελλοχεύει στις ασφάλτους. Όπως σε μια επιδημία υπάρχει φόβος για την ανίατη ή απρόβλεπτη εξέλιξη μιας νόσου και για αυτό όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτου φύλου ή καταγωγής προφυλάσσονται, το ίδιο θα πρέπει να συμβαίνει και με την ασφάλεια στους δρόμους.

Ερώτηση 2: Η μηχανή θεωρείται επικίνδυνο μέσο μετακίνησης. Φαντάσου ότι προσπαθείς να πείσεις τους γονείς σου να σου πάρουν μηχανή. Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιούσες για να τους πείσεις; Να τα αναφέρεις σε ένα σύντομο κείμενο

Απλά και κατανοητά η γνώση!

και στη συνέχεια να γράψεις σε μορφή διαλόγου ένα μέρος της συζήτησης με τους γονείς σου (πρόσωπα: εσύ και ένας από τους γονείς σου).

Απάντηση:

Επιχειρήματα:

Η μηχανή θεωρείται ένα επικίνδυνο μέσο μεταφοράς, ωστόσο έχει αρκετά πλεονεκτήματα έναντι οποιουδήποτε άλλου οχήματος, κυρίως σε μια μεγάλη πόλη. Αρχικά, είναι πιο οικονομική η αγορά της και η συντήρησή της σε σχέση με ένα αυτοκίνητο. Γλιτώνεις την κίνηση στους δρόμους, γιατί υπάρχει η δυνατότητα να "ελιχθείς" ανάμεσα στο πλήθος σταματημένων αυτοκινήτων, επομένως, εξοικονομείς χρόνο. Αποτελεί ένα εύλεκτο όχημα που δίνει την αίσθηση ελευθερίας στον οδηγό. Ο κατάλληλος εξοπλισμός και η προσεκτική οδήγηση αποτελούν τα όπλα προστασίας έναντι του κινδύνου ατυχήματος στον δρόμο.

Διάλογος πατέρα – υιού:

Υ: Πατέρα, θα ήθελα μια μηχανή για δώρο στα γενέθλιά μου.

Π.: Τα έχουμε συζητήσει αυτά. Αν θέλεις ένα όχημα για να κινείσαι στην πόλη, θα δούμε μήπως πάρουμε αργότερα ένα αυτοκίνητο. Να τελειώσεις πρώτα με τις σπουδές σου.

Υ.: Το ξέρεις πως το όνειρό μου είναι να αποκτήσω μια μηχανή... ακόμα δε χρειάζομαι αυτοκίνητο. Εξάλλου είναι περισσότερα τα έξοδά του, δε θα μπορώ να το συντηρώ μόνος μου. Ενώ η μηχανή...

Π.: Είναι πολύ επικίνδυνη! Κουράστηκα να στο λέω συνέχεια! Βλέπεις και μόνος σου τι γίνεται κάθε μέρα στους δρόμους.

Υ.: Κι εσύ βλέπεις, επίσης, την κίνηση που επικρατεί στους δρόμους και ότι με το αυτοκίνητο διανύεις μέσα σε 1 ώρα μια απόσταση, όπου με τη μηχανή δε θα χρειάζονται περισσότερο από 15 λεπτά. Σταμάτα να είσαι συντηρητικός!

Π.: Δεν είμαι συντηρητικός απλώς, με τη μηχανή δεν έχεις καμιά απολύτως προστασία. Μια λάθος κίνηση και...

Υ.: Αν υποσχεθώ, ότι θα φορώ πάντα κράνος, όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό και θα είμαι προσεχτικός, μήπως το ξανασκεφτείς; Στο κάτω κάτω, μέσα στην πόλη θα τη χρησιμοποιώ, δε θα πηγαίνω ταξίδια με αυτή, αν και...θα το ήθελα πολύ! Σέβομαι, όμως, την ανησυχία σου, που δε σου κρύβω ότι είναι και δική μου ανησυχία. Μπορεί να με μαγεύει η αίσθηση ελευθερίας που δίνει μια μηχανή με τη δύναμή της, αλλά γνωρίζω ότι το ίδιο εύκολα μπορεί να "αφανίσει".

Π.: Το ξέρω ότι είσαι υπεύθυνο άτομο... θα...σου δώσω μια ευκαιρία αλλά αν σε δω ποτέ χωρίς κράνος ή να τρέχεις, εγώ ο ίδιος θα στην καταστρέψω να το ξέρεις!

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Υ.: Σ' ευχαριστώ πολύ! Σου δίνω τον λόγο της τιμής μου! Ποτέ χωρίς κράνος, ποτέ επικίνδυνες κινήσεις, ποτέ πιωμένος! Ο δρόμος δεν είναι ηλεκτρονικό παιχνίδι. Χρειάζεται υπευθυνότητα, είτε με μηχανή είτε με αυτοκίνητο είτε με τα πόδια.

Ερώτηση 3: Στο κείμενο με τίτλο «Θέλω να πάρω μηχανή» υπάρχουν φράσεις όπως «την έχεις δει», «τη βγάζεις καθαρή», των οποίων η σημασία δεν είναι η κυριολεκτική σημασία των λέξεων που τις αποτελούν. Να βρεις αυτές τις φράσεις και να γράψεις τη σημασία που έχουν στο κείμενο. Στη συνέχεια να γράψεις όσο πιο πολλές φράσεις και λέξεις μπορείς που έχουν διαφορετική σημασία στην τυπική χρήση της Ελληνικής και διαφορετική στη γλώσσα των νέων της ηλικίας σου.

Απάντηση:

«Γουστάρω πρόταση...»: μου αρέσει η πρόταση, η σκέψη, η φράση

«που ζαχάρωνα το τάδε μοντέλο»: που θαύμαζα το τάδε μοντέλο

«Άμα την έχεις δει με ένα μηχανάκι»: άμα σκέφτεσαι επίμονα, έντονα να αποκτήσεις ένα μηχανάκι

«θα πληρώσετε τη νύφη»: θα υποστείτε τις συνέπειες

Φράσεις από τη γλώσσα των νέων:

- Μου τη σπάει: δε μου αρέσει
- Έφαγα φλασιά: μου ήρθε μια ξαφνική, καλή ιδέα
- Έφαγα πόρτα: έμεινα απ' έξω
- Ούτε με σφαίρες: για κανέναν λόγο
- Έγινα ρόμπα: ρεζίλευτηκα
- Έμεινα κόκαλο: ξαφνιάστηκα
- Με κούφανες: με ξάφνιασες

Mario Vargas Llosa: «Η άδεια ηδονή του ποδοσφαίρου»

A. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου

Ερώτηση 1: Να παρουσιάσεις σε λίγες γραμμές τη βασική ιδέα της διάλεξης για το ποδόσφαιρο που είχε παρακολουθήσει ο συγγραφέας.

Απάντηση:

Η βασική ιδέα της διάλεξης για το ποδόσφαιρο είναι ότι η δημοτικότητα αυτού του αθλήματος συνδέεται με την ψυχολογική ανάγκη των ανθρώπων να ζουν σε μια κοινωνία δίκαιη και με ίσα δικαιώματα. Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Ρομπέρτο ντα Μάτα, οι οπαδοί του ποδοσφαίρου ελκύονται από τους απλούς νόμους του παιχνιδιού και της άμεσης τιμωρίας όσων προβαίνουν σε κάποιο παράπτωμα. Η έλλειψη

Απλά και κατανοητά η γνώση!

διακρίσεων και η διαφάνεια του παιχνιδιού είναι οι λόγοι που κάνουν τόσο αρεστό και θαυμαστό το παιχνίδι αυτό, γιατί έρχεται σε αντίθεση με την άδικη και άνομη κοινωνία που δεν προστατεύει τους χρηστούς πολίτες. Έτσι, λοιπόν, σύμφωνα με το κείμενο, τα γήπεδα γεμίζουν, γιατί μέσα εκεί υπάρχει ένας αδιάφθορος και δίκαιος κόσμος.

Ερώτηση 2: Ποια είναι, σύμφωνα με το συγγραφέα, η γοητεία του ποδοσφαίρου;

Απάντηση:

Ο συγγραφέας υποστηρίζει πως το ποδόσφαιρο είναι συναρπαστικό και κενό ταυτόχρονα. Ο συνδυασμός αυτός είναι η γοητεία του. Οι οπαδοί έχουν τη δυνατότητα να διασκεδάσουν, να εκτονωθούν και να απολαύσουν ένα δίκαιο θέαμα. Για τον λόγο αυτό το προφίλ των ανθρώπων που παρακολουθούν ποδόσφαιρο είναι ποικιλόμορφο: καλλιεργημένοι και ακαλλιεργητοι, έξυπνοι ή ανόητοι· όλοι έχουν κοινό παράγοντα τη διασκέδαση που τους κάνει να νιώθουν ηθικοί.

B. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Ερώτηση 1: Το κείμενο χωρίζεται εμφανώς σε δύο ενότητες. Να τις προσδιορίσεις και να δώσεις από έναν τίτλο στην κάθε μία.

Ενότητες	Πλαγιότιτλος
1 ^η ενότητα «Πριν από μερικά χρόνια...ανυπολόγιστο.»	Η θεωρία του ανθρωπολόγου Ρομπέρτο ντα Μάτα για την κοινωνία του ποδοσφαίρου.
2 ^η ενότητα «Γράφω αυτές τις γραμμές...διασκεδάσουμε και λίγο.»	Η άποψη του συγγραφέα για το ποδόσφαιρο ως τρόπο διασκέδασης.

Ερώτηση 2: Να υπογραμμίσεις όλα τα ουσιαστικά του κειμένου που λήγουν σε -ότητα, να τα μεταφέρεις σε μια στήλη στο τετράδιό σου και να γράψεις δίπλα στο καθένα το επίθετο από το οποίο παράγεται.

Απάντηση:

Ουσιαστικά	Επίθετα
δημοτικότητα	δημοτικός
νομιμότητα	νόμιμος
ισότητα	ίσος
ικανότητα	ικανός
εφευρετικότητα	εφευρετικός
αποτελεσματικότητα	αποτελεσματικός
ανθρωπότητα	ανθρώπινος
πραγματικότητα	πραγματικός
καθημερινότητα	καθημερινός

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Για να πραγματευθούμε τα ζητούμενα της ενότητας αυτής θα πρέπει να θυμηθούμε κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας:

Δομή Παραγράφου

Η παράγραφος είναι ένα μικρό μέρος ενός ευρύτερου κειμένου. Έτσι, λοιπόν, ως αυτοτελές μέρος του κειμένου, έχει και αυτό τη δική του δομή:

- ✓ **Θεματική περίοδος:** η εισαγωγική πρόταση που παρουσιάζει το θέμα της παραγράφου.
- ✓ **Λεπτομέρειες:** στο σημείο αναπτύσσεται το θέμα της παραγράφου με μια από τις μεθόδους που έχουμε αναφέρει.
- ✓ **Κατακλείδα:** είναι η επιλογική πρόταση που αποτελεί ανακεφαλαίωση της παραγράφου. Πολλές φορές δεν υπάρχει, παραλείπεται.

Ερώτηση 1: «Υπάρχουν ... ζητήματα» (σελ. 46): Ξέρεις τέτοιες απόψεις για το ποδόσφαιρο; Με ποια επιχειρήματα τις στηρίζουν οι υποστηρικτές του; (Να γράψεις δύο παραγράφους).

Απάντηση:

Εκτός από τους φανατικούς οπαδούς του ποδοσφαίρου, υπάρχει και μια μερίδα ανθρώπων που το θεωρούν ένα θέαμα διεφθαρμένο. Οι οπαδοί πολλές φορές είναι άτομα φανατισμένα που δεν έχουν άλλα ενδιαφέροντα παρά μόνο τους παίκτες της ομάδας τους, τις μεταγραφές και τις αγωνιστικές περιόδους. Η προσήλωση αυτή πολλές φορές τους κάνει εμμονικούς και έτσι εκδηλώνονται βίαια περιστατικά.

Υπάρχει η άποψη ότι οι οπαδοί του ποδοσφαίρου είναι απολίτιστα όντα που αδιαφορούν για τα πολλά οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τόπος μας, καθώς το μόνιμο θέμα συζήτησής τους είναι η "πρόοδος" της ομάδας τους. Τα άτομα αυτά συνήθως έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά όπως, δυσκολία συμμετοχής σε πολιτισμένο διάλογο, αποχή από τα κοινά και πενιχρά ενδιαφέροντα. Δεν ασχολούνται με πράξεις αλληλεγγύης και εστιάζουν στο αγωνίζεσθαι, είτε είναι "εὖ" (καλό) είτε είναι "κακῶς". Έτσι, λοιπόν, οι υποστηρικτές αυτής της άποψης, θεωρούν

Απλά και κατανοητά η γνώση!

τους οπαδούς του ποδοσφαίρου ως "ψυχικά φτωχά" και αξιοθρήνητα άτομα, γιατί αφιερώνουν ένα μεγάλο μέρος της καθημερινότητάς τους σε κάτι ανούσιο.

Ερώτηση 2: Να αναφέρεις τρία σύνθημα που εξυμνούν ποδοσφαιρικές ομάδες και να παρουσιάσεις το περιεχόμενό τους (σε μία παράγραφο για το καθένα).

Απάντηση:

- *Οέ, Τριφυλλάρα μου, οέ ομαδάρα μου, οέ σ' αγαπώ πολύ, οέ, μια ζωή μαζί.*
- *Όλοι στο ναό, έχουν για θεό τον αιώνιο, τον Πανιώνιο.*
- *Μας λένε άρρωστους, τρελούς, μας λένε παρανοϊκούς... ποιος είναι ο λόγος για να ζω χωρίς τον Ολυμπιακό;*

Το πρώτο σύνθημα αναφέρεται στην ομάδα του Παναθηναϊκού. Με τριπλή προσφώνηση προς αυτή, αρχικά προς το σύμβολο της ομάδας και ύστερα προς την ίδια την ομάδα και τα πρόσωπα που την απαρτίζουν, εκφράζεται η αγάπη και ο θαυμασμός προς αυτήν. Και στο τέλος, δίνεται μια υπόσχεση παντοτινής αφοσίωσης και συμπόρευσης στη ζωή.

Το δεύτερο σύνθημα αφορά την ομάδα του Πανιωνίου. Σύντομα, ωστόσο περιεκτικά, οι οπαδοί εκφράζουν την επιθυμία συγκέντρωσής τους στον ιερό για εκείνους χώρο του γηπέδου τους. Ο θεός τους είναι η ομάδα τους. Σε αυτή πιστεύουν και αυτή λατρεύουν. Η ομάδα τους εδώ, παρομοιάζεται με ένα θείο πρόσωπο και το γήπεδό τους ως τον ναό που επισκέπτονται για να τιμήσουν τη "θρησκεία" τους.

Το τρίτο σύνθημα είναι σύνθημα των οπαδών του Ολυμπιακού. Διαφέρει λίγο από τα προηγούμενα, καθώς βλέπουμε ότι ξεκινά δίνοντας την εικόνα που έχουν οι "μη μνημένοι" για εκείνους. Παρουσιάζονται ως "τρελοί" και "παρανοϊκοί" για την ομάδα τους. Οι ίδιοι αδιαφορούν για την εντύπωση που δίνουν στον "έξω" από αυτούς κόσμο, γιατί για εκείνους η ομάδα τους είναι ταυτόσημο με τη ζωή τους.

Ερώτηση 3: Πολλές ποδοσφαιρικές ομάδες είναι γνωστές και με άλλο όνομα εκτός από το επίσημο π.χ., Θρύλος, Γηραιός κ.λπ. Να αναφέρεις τέτοια ονόματα και να σχολιάσεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται με την αντίστοιχη ομάδα.

Απάντηση:

Πολλές ομάδες έχουν αρκετά προσωνύμια εκτός από την κύρια ονομασία τους. Αυτά συνήθως αναφέρονται σε δευτερεύοντα χαρακτηριστικά, όπως τα χρώματα της ομάδας ή την ιστορία τους ή την καταγωγή τους. «Ερυθρόλευκοι» χαρακτηρίζονται οι Ολυμπιακοί λόγω των χρωμάτων της ομάδας τους, «Βάζελου», οι Παναθηναϊκοί επειδή οι οπαδοί τους προέρχονταν από τις υψηλές κοινωνικές τάξεις και συνήθιζαν να στρώνουν με μπραγιαντίνη (μια ουσία σαν ζελέ) τα μαλλιά τους και οι Ολυμπιακοί κοροϊδευτικά το ονόμαζαν βαζελίνη.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Ερώτηση 4: Αφού διαβάσεις προσεκτικά την παράγραφο με τον τίτλο «Η κυρίαρχη ιδεολογία του ποδοσφαίρου», α) να διακρίνεις τα δομικά μέρη της και να προσέξεις τη μέθοδο ανάπτυξής της, β) να παρουσιάσεις επιγραμματικά τα επιχειρήματα με τα οποία ο συγγραφέας κατηγορεί το ποδόσφαιρο.

Απάντηση:

A) Δομή παραγράφου:

Θεματική περίοδος: «Τι είναι λοιπόν το ποδόσφαιρο;»

Λεπτομέρειες: «Η πρώτη προσέγγιση...την ιδεολογία του.»

Κατακλείδα: «Με την έννοια αυτή...που το εξάγουν.»

Τρόπος ανάπτυξης:

Ο τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι με συνδυασμό. Στην αρχή η παράγραφος αναπτύσσεται με ορισμό «Τι είναι λοιπόν, το ποδόσφαιρο...λειτουργίες.», καθώς δίνεται ένας αναλυτικός ορισμός του ποδοσφαίρου και στη συνέχεια η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση «Αποτελεί...την ιδεολογία του.», γιατί παρουσιάζονται τα επιχειρήματα με τα οποία ο συγγραφέας αιτιολογεί την άποψή του για το ποδόσφαιρο.

B) Επιχειρήματα:

Το ποδόσφαιρο:

1. Αποτελεί στοιχείο παγκόσμιας καπιταλιστικής αγοράς, επειδή διοικείται από την παγκόσμια οικονομική και πολιτική ολιγαρχία τους κεφαλαίου.
2. Η οικονομική ιεραρχία δημιουργεί όλες τις συνθήκες, ώστε να διαχέεται στα γήπεδα μια ειδική μορφή βίας.
3. Οι αιτίες που παράγουν τη μορφή βίας συνδέονται με την ιδεολογία της καπιταλιστικής αγοράς.

Επομένως, το ποδόσφαιρο είναι μηχανισμός της παγκόσμιας ανταγωνιστικής οικονομίας και λειτουργεί ανεξάρτητα από τα πολιτικοοικονομικά συστήματα των χωρών.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

Παντελής Μπουκάλας: «Πλαστικά παραμύθια εισαγωγής»**A. Ανάγνωση – κατανόηση του κειμένου**

Ερώτηση 1: Είναι θετική ή αρνητική η θέση του συγγραφέα για τους σύγχρονους μύθους και πού φαίνεται αυτό;

Απάντηση:

Η άποψη του συγγραφέα για τους σύγχρονους μύθους είναι αρνητική. Αυτό επιβεβαιώνεται αρχικά από τον τίτλο του κειμένου «πλαστικά παραμύθια», γιατί ο όρος παραπέμπει σε κάτι ψεύτικο και υποδεέστερο. Στη συνέχεια με ιδιαίτερους χαρακτηρισμούς και περιγραφές τονίζει την αρνητική του στάση. Συγκεκριμένα, φράσεις όπως, «να τη μετασκευάσει σε μύθο οικουμενικής καταναλώσεως, να εφοδιάσει δηλαδή το μυαλούδάκι των παιδιών με νέα κλισεδάκια και την αγορά με δεκάδες παραποκαχόντεια είδη», «Μια ακμαιότατη βιομηχανία ψευδαισθήσεων και πλαστικής τρυφερότητας», «Δεν είναι βέβαια ελληνική αποκλειστικότητα ετούτο το δραματάκι.», «δεν αρκεί να ξέρουν τα σχετικά τραγούδια, αλλά πρέπει να αγοράσουν και να επιδείξουν στους φίλους τους όλα τα συμπαρομαρτούντα, που δεν είναι και λίγα. Ήδη λοιπόν το καθετί που τους δίνει μια κάποια χαρά, παύει να συνιστά αξία χρήσης και νοθεύεται ευθύς εξαρχής.» υπογραμμίζουν την αρνητική εικόνα που έχει ο συγγραφέας για τους σύγχρονους μύθους. Το συμπέρασμά του είναι πως όλοι αυτοί οι μύθοι είναι «προάγγελοι» των βασάνων που θα αντιμετωπίσουν τα παιδιά αργότερα στην κοινωνία, «Ήδη, μπαίνουν στον κόσμο των μεγάλων, πριν καν γλεντήσουν την αφέλιά τους.».

Ερώτηση 2: Ποια είναι τα δύο στοιχεία που δεν μπορεί, κατά τον συγγραφέα, να θεωρηθούν «πολιτικώς και κοινωνικώς ασήμαντα» σε σχέση με τα σύγχρονα είδωλα - πρότυπα;

Απάντηση:

Σύμφωνα με τον συγγραφέα υπάρχουν δύο στοιχεία που αντικειμενικά κάνουν αυτά τα πρότυπα να μη δείχνουν τόσο αθώα. Συγκεκριμένα, παρατηρεί ότι με μεγάλη ευκολία καθιερώνονται παγκοσμίως πρότυπα, είδωλα και καταναλωτικές συνήθειες και πως πάντα ακολουθείται ο εξής μονόδρομος για αυτές τις διαδικασίες: από την Αμερική προς τις άλλες χώρες. Η Αμερική είναι που δημιουργεί αυτά τα υποκατάστατα της πολιτιστικής κουλτούρας και στη συνέχεια τα διακινεί στον υπόλοιπο κόσμο.

B. Προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου

Ερώτηση 1: «η φαντασία τους υποσιτίζεται», «οι διαφορές τους πολτοποιούνται»: Η χρήση των ρημάτων δεν είναι κυριολεκτική. Να βρεις την κυριολεκτική σημασία τους και να δικαιολογήσεις τη μεταφορική χρήση τους στο κείμενο.

Κυριολεκτική σημασία:

- Υποσιτίζω: δίνω σε κάποιον λιγότερη τροφή από το κανονικό.

Απλά και κατανοητά η γνώση!

- Πολτοποιώ: μετατρέπω σε πολτό (πολτός= μαλακή και παχύρρευστη μάζα)
[Πηγή: Μικρό Ελληνικό Λεξικό, Μαριάννα Ν. Χρήστου]

Μεταφορική σημασία:

Τα ρήματα αυτά στις φράσεις του κειμένου χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία. «Η φαντασία του υποσιτίζεται», σημαίνει ότι η φαντασία των παιδιών περιορίζεται, δεν αφήνεται να αναπτυχθεί ελεύθερη και «οι διαφορές του πολτοποιούνται» σημαίνει πως καταρρίπτεται κάθε τι διαφορετικό και επικρατεί παντού ομοιομορφία στις επιλογές ή στις συμπεριφορές των παιδιών.

Ο μεταφορικός λόγος προσδίδει σε ένα κείμενο ζωντάνια και αναδεικνύει τη ζοηρή φαντασία του συγγραφέα, καθώς εύστοχα παρομοιάζει εκείνο για το οποίο μιλάει με κάτι άλλο, κερδίζοντας έτσι τις εντυπώσεις του αναγνώστη με τον λόγο του και τη σκέψη του. Οι μεταφορές είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα των λογοτεχνικών κειμένων, γιατί κάνουν το ύφος πιο γλαφυρό.

Ερώτηση 2: Να σχολιάσεις τη χρήση και τη σημασία του επιθέτου «πλαστικά» στον τίτλο του κειμένου και στη συνέχεια να γράψεις τρεις φράσεις με μεταφορική χρήση του επιθέτου πλαστικός.

Απάντηση:

Το επίθετο «πλαστικός» χρησιμοποιείται με μεταφορική σημασία στο κείμενο. Το πλαστικό συμβολίζει κάτι που δεν είναι αυθεντικό, που είναι ψεύτικο και υποδεέστερο. Χαρακτηρίζει τα παραμύθια, λοιπόν, ως πλαστικά, γιατί θέλει να αναδείξει την «κακή» τους καταγωγή και τα φθηνά και ανήθικα πρότυπα που προβάλλουν στα παιδιά. Τα «μαθαίνουν» να μιμούνται ίδιες συνήθειες και συμπεριφορές και δεν τα αφήνουν ελεύθερα να αναπτύξουν τη δική τους προσωπικότητα που θα τα κάνει ξεχωριστά και μοναδικά.

Φράσεις με μεταφορική γρήση:

1. Δεν κατάφερε να πείσει κανέναν με το πλαστικό του χαμόγελο.
2. Η πλειοψηφία του κόσμου σήμερα, λόγω της έλλειψης ελεύθερου χρόνου, στρέφεται προς το πλαστικό φαγητό, που δε χαρακτηρίζεται για την πλούσια διατροφική του αξία.
3. Κανείς δεν τον εμπιστεύεται, επειδή συνήθως δίνει πλαστικές υποσχέσεις.

Ερώτηση 3: «παραμύθια εισαγωγής»: Να γράψεις δέκα λέξεις (πέντε ονόματα, πέντε ρήματα) που να αρχίζουν με την πρόθεση παρά και άλλες δέκα που να αρχίζουν με την πρόθεση εις.

Απάντηση:

Πρόθεση παρά - ουσιαστικά	Πρόθεση παρά - ρήματα
παραγωγή	παρανομώ

Απλά και κατανοητά η γνώση!

παραβολή	παρακολουθώ
παραπομπή	παραστρατώ
παρανομία	παρατηρώ
παρασπονδία	παρανοώ

Πρόθεση εις - ουσιαστικά	Πρόθεση εις - ρήματα
εισδοχή	εισάγω
εισπράκτορας	εισπράττω
είσοδος	εισρέω
εισπνοή	εισακούομαι
εισαγωγή	εισέρχομαι

Γ. Ερμηνεία κειμένου, Παραγωγή λόγου

Ερώτηση 1: Να οργανώσετε μια συζήτηση στην τάξη με θέμα: «Τα υπέρ και τα κατά των σύγχρονων παραμυθιών στα οποία αναφέρεται ο συγγραφέας». Να χωριστείτε σε δύο ομάδες με αντίθετες για το ζήτημα απόψεις και να γράψετε από μία εισήγηση με τις απόψεις σας 250-300 λέξεων.

Ενδεικτική απάντηση:

Αγαπητοί συμμαθητές,

Ως πρόεδρος της τάξης, θα ήθελα να σας παρουσιάσω το θέμα της σημερινής μας συζήτησης, που δεν είναι άλλο από «Τα υπέρ και τα κατά των σύγχρονων παραμυθιών». Θα ακούσουμε τους εκπροσώπους των ομάδων που θα παρουσιάσουν δύο διαφορετικές απόψεις μεταξύ τους. Απώτερος στόχος της συζήτησης αυτής είναι η σφαιρική προβολή του ζητήματος αυτού, έτσι ώστε να αναδειχθούν οι τρόποι με τους οποίους επηρεάζονται τα παιδιά διαβάζοντας ή παρακολουθώντας του σύγχρονους αυτούς μύθους.

Ας ακούσουμε αρχικά, τη θετική επιρροή των παραμυθιών αυτών από τη συμμαθήτριά μας Έλενα Χ.:

Θετικές απόψεις για τα σύγχρονα παραμύθια:

- Όλοι μας μεγαλώσαμε ακούγοντας παραμύθια από τους παππούδες μας με πρίγκιπες και δράκους που μας μάγευαν. Στη συνέχεια, τα παραμύθια της Ντίσνεϋ με τις όμορφες ιστορίες, τα φροντισμένα γραφικά, την υπέροχη μουσική και τις έξυπνες ατάκες μας κράτησαν ώρες πολύτιμης συντροφιάς και ψυχαγωγίας.

Οι ιστορίες αυτές μας δίδαξαν για την όμορφη και μοναδική σχέση πατέρα – γιου (Ο βασιλιάς των Λιονταριών), εισήγαγαν στη ζωή μας την έννοια της φυλετικής διαφοράς και ότι όλοι οι άνθρωποι παρόλα αυτά, είναι ίσοι και έχουν τις ίδιες ανάγκες (Ποκαχόντας). Τα παιδιά μαθαίνουν με έναν όμορφο και χαριτωμένο τρόπο για τα αντιφατικά στοιχεία, που φυσιολογικά τους περιβάλλουν, και μαθαίνουν για το καλό και το κακό. Οι ιστορίες αυτές, σε κάνουν να γελάς αλλά και να κλαις, γιατί όλες έχουν ένα δραματικό, σκληρό στοιχείο, όπως ακριβώς συμβαίνει και στην πραγματική ζωή. Κάθε

Απλά και κατανοητά η γνώση!

ήρωας έχει την δική του ηθική και μέσα από την εξέλιξη της ιστορίας τα παιδιά καλούνται να κρίνουν και να ταυτιστούν με έναν από αυτούς.

Τα παραμύθια, λοιπόν, εξάπτουν τη φαντασία των παιδιών και τους δίνουν μια διέξοδο από τον πραγματικό και πεζό κόσμο, διατηρώντας ωστόσο, κάποια αληθοφανή στοιχεία της ζωής, όπως είναι η απώλεια αγαπημένων προσώπων, η εύκολη ή ξαφνική ανατροπή του μεγαλείου, η πραγμάτωση των ονείρων, η προσπάθεια για την επίτευξη στόχων, η θυσία για το κοινό καλό. Έτσι τα παιδιά μπορούν να αποκτήσουν αξίες στη ζωή τους.

-Ευχαριστούμε πολύ, Αγγελική. Στη συνέχεια ο Ορέστης Μ., θα μας παρουσιάσει την αρνητική επιρροή των παραμυθιών:

Αρνητικές απόψεις για τα σύγχρονα παραμύθια:

-Πολλές φορές τα σύγχρονα παραμύθια κρύβουν κάποιους κινδύνους που με επιφανειακή ματιά ίσως δεν είναι ορατοί.

Όλα αυτά τα παραμύθια ολοκληρώνονται με ένα ευτυχισμένο τέλος, κάτι που δεν ισχύει στην πραγματικότητα. Τα παιδιά γεμίζουν με ψεύτικες ελπίδες για ένα αισιόδοξο τέλος. Ακόμη, η μαζική παραγωγή υλικών αντικειμένων που σχετίζονται με τα παραμύθια αυτά, όπως, κασετίνες, τσάντες, μολύβια, ρούχα κ.ά. εκτός του ότι ωθεί στον υπερκαταναλωτισμό, δημιουργεί μια ομοιόμορφη μάζα παιδιών τόσο στην εξωτερική εμφάνιση, όσο και στον τρόπο σκέψης. Η απήχηση των παραμυθιών αυτών στο ιδιαίτερα ευαίσθητο κοινό, που είναι τα παιδιά, δεν είναι τόσο αθώα, γιατί ασυναίσθητα τα οδηγεί σε άκριτο μιμητισμό που καταπατά την ατομική του μοναδικότητα.

-Ευχαριστούμε πολύ και εσένα Ορέστη. Και οι δύο απόψεις, αν και αντιφατικές, ρίχνουν φως για τη συμβολή των παραμυθιών από όλες τις πλευρές.

Απλά και κατανοητά η γνώση!